

آثار و کارکرد های فرهنگی و سیاسی محمود طرزی

آغاز مبارزه سیاسی محمود طرزی:

علامه طرزی در طول حیات های خود مصورف کارزار های سیاسی نیز بود که خیلی ها تاثیر گزار بوده است . طرزی مبارزه سیاسی خود را از میان ارگ آغاز نمود. چندین بار توسط نوشته های خود امیر را به نشر اخبار و ایستاده گی در مقابل قدرت استعماری انگلیس تشویق نمود.

در لا بلای کار زار های سیاسی خود نخستین تبصره سیاسی خود را زیر عنوان ” آسیا باید از آسیایان باشد.” نوشت. همچنان تبصره دیگری را زیر عنوان ” ارادی آسیا و افریقا ” نوشت که در آن قدرت های استعمار گر را متجاوز خوانده و آن را یک تصور باطل و خیال محال گفت.

مقاله های طرزی در مورد افغانستان مانند خنجری بود که بر قلب انگلیس اصابت میکرد . مقاله های طرزی آن چنان انگلیس را تحت فشار خود قرار میداد که فغان کنان نزد امیر می آمدند و از نوشته های او به امیر شکایت میکردند. تا حدی از نوشته های او انگلیس ها هراس داشتند که وایسرای هند بریتانوی به امیر اطلاع داد که اگر سراج الاخبار به این لحن ضد به نشرات خود ادامه بدهد ما توزیع آن را در سرزمین هند بریتانوی منع می نمایم . ولی با وجود سانسور و فشار های شدید امیر آن زمان ؛ طرزی از هدف خود عقب نشینی نکرد واستعمار گران را باز هم تحت فشار نوشته های خود قرار داد. طرزی گفت: سراج الاخبار جریده دولتی نیست بلکه به اجازه دولت نشر میشود و هدف آن با خیر ساختن هموطنان از احوال جهان است.

در دولت امیر امان الله خان علامه طرزی منحصیث وزیر امور خارجه تقرر پیدا کرد. در این میان گفتگو های منصوره های هند بعد از قرار داد راولپندی صورت گرفت . حکومت کابل از حکومت انگلیس هند راجع به یک معاهده کامل به اساس حقوق مساوی درخواست نمود . حکومت انگلیس هم به اساس ماده چهارم قرارداد راولپندی برای این گفتگو ها اعلام آماده گی نمود. در این زمان بود که هیات افغانستان به رهبری علامه طرزی وزیر امور خارجه افغانستان که مشتمل از (غلام محمد وزیر تجارت ؛ پیر محمد خان تره خیل ؛ غلام صدیق خان چرخي ؛ مرزا غلام معروف خان و ...) بود وارد یک گفتگوی طولانی گردیدند . به این اساس علامه طرزی توانست که این گفتگو ها را موفقانه به پایان برساند . بعد مرحله سوم گفتگو های منصوره آغاز گردید که طرزی این مذاکرات را نیز موفقانه پایان داد که در نتیجه معاهده صلح میان دولت انگلیس و افغانستان به امضا رسید.

علامه طرزی در هیچ شرایطی و در تحت هر گونه فشار سر تسلیم به زمین فرو نیاورد و با تصمیم قاطع و عزم متین به مبارزه سیاسی خود ادامه داد . همه مانع ها را از سر راه خود برداشت و افکار آزادی گرایانه خود را تا حسب توان انتشار داد . (۴ : ص ۱۲۲) (۶ : مقاله) (۸ : ص ۷۷۶)

سراج الاخبار افغانی

سراج الاخبار افغانی دومین نشریه ارتقایی در تاریخ مطبوعات افغانستان بعد از شمس النهار به شمار میرود . بعد از آنکه در دوره امیر عبدالرحمن خان مطبوعات خفه شدند در تاریخ ۲۲ جدی سال (۱۲۸۵) هجری شمسی تقریبا بعد از (۲۰) سال رکود فرهنگی این نشریه به نشر رسید.

روی این علت میتوان سی سال رکود فرهنگی گفت که : در دوره امیر عبدالرحمن خان در امور فرهنگی ؛ تعلیمی (به استثنای یک مدرسه تعلیمی) اصلا کدام کار قابل ملاحظه صورت نگرفته بود . کوچکترین توجه بر مطبوعات و روزنامه نگاری در افغانستان مبذول نشده بود . فقط چند مطبوعه لیتوگرافی ایجاد شد که در آن هم رساله ها و کتاب های اطاعت از امیر ؛ تحویل دادن مالیات و قانون اداری به چاپ رسید . نکته قابل

بحث اینجاست که در این شرایط افغانستان به محل وارد کردن رساله های مطبوعاتی انگلیسی مبدل شده بود که باعث گمراهی نسل جوان افغان میگردد.

بار اول این نشریه به نام سراج الاخبار افغانستان یاد شده و ارگان نشراتی دولتی بود. در آغاز این نشریه به امر مقام های عالی رتبه حکومت به نشرات آغاز نمود. منابع خبرهای خارجی سراج الاخبار افغانستان روزنامه ها و نشریه های عربی؛ ترکی؛ اردو و انگلیسی بود.

در آغاز مولوی عبدالروف کندهاری به حیث رییس انجمن سراج الاخبار ایفای وظیفه می نمود. زمانیکه برای اولین بار این نشریه به نشر رسید مخالفت قدرت استعمارگر انگلیس را به همراه داشت و انگلیس ها امیر حبیب الله خان را به این ایده متعقد نمودند که کار چاپ و نشر این نشریه را متوقف کند. در حالیکه امیر حبیب الله خان میخواست موافقتنامه (۱۹۰۷) میان روس و انگلیس را که به اساس آن سیاست خارجی افغانستان را انگلیس ها میتوانند پیش ببرند نا دیده بگیرد.

در این زمان بود که علامه طرزی از موقف و موقعیت سیاسی خود استفاده نموده سراج الاخبار افغانستان را برای بار دوم به نام سراج الاخبار افغانی به نشر رساند. در این نشریه پالیسی نشراتی با یک روحیه همه جانبه و در مطابقت با منافع اجتماع صورت میگرفت. در این نشریه مطالب ستون های اختصاصی؛ تکنالوژی؛ فن و پیشرفت های کشور های دیگر جهان نیز وجود داشت.

گفته میشود که نخستین عکس هم در مطبوعات افغانستان عکس امیر حبیب الله خان بود که در سراج الاخبار افغانی به نشر رسید. طرزی در این وخت عضویت گروه "اخوان افغان" را که از جوان ها سلحشور و زحمت کش افغانستان شکل یافته بود نیز داشت. علامه طرزی به گونه دوامدار توسط مقاله های خود امپریالیزم اروپا را مورد حمله قرار میداد. مقاله های وی جنبه آزادی خواهانه و تحریک مردم بر ضد استعمار را داشت.

امیر حبیب الله خان چندین بار به اشاره دست انگلیس علامه طرزی را هشدار داد که از نشر مقاله های سیاسی در نشریه خوداری نماید.

اما طرزی احساس وطن دوستی و افکار آزادی گرایانه خود را بر هشدار های امیر حبیب الله خان ترجیح داده و به نشر مقاله ها ادامه داد.

امیر حبیب الله خان در مقابل صلاحیت های علامه طرزی را محدود نمود و امکانات مالی نشریه را از بین برد.

طرزی با دو روزنامه نگار جوان و مسلمان به نام های عبدالرحمن لودین و عبدالهادی داوی سامان و لوازم طباعت را به منزل داوی انتقال دادند. داوی که به اسم مستعار (پریشان) مقالات و اشعار را نشر میکرد با نشر این شعر که:

در وطن گر معرفت بسیار میشد بد نبود

چاره این ملت بیمار میشد بد نبود...

تا پایان این مخمس انتقاد از جامعه بسته و حالات اجتماعی نموده بود. به این سبب عبدالهادی داوی محبوس گردید. عبدالرحمن لودین هم به جرم ترور امیر حبیب الله خان به زندان افکنده شد. (۱۲ سرطان ۱۲۹۷ هجری شمسی)

بالاخره در ماه میزان سال (۱۲۹۷) هجری شمسی سراج الاخبار افغانی متوقف شده و از نشر باز ماند.

به این ترتیب از آغاز نشر سراج الاخبار افغانستان و تا متوقف شدن سراج الاخبار افغانی قدرت استعمارگر انگلیس دست از متوقف ساختن این نشریه نکشید تا اینکه به هدف شان نایل شدند. در مقابل محمود طرزی هم تا آخرین لحظه به نشر سراج الاخبار افغانی پرداخت. (۳: ص ۵۸) (۴: ص ۵۱؛ ۵۲) (۱: ص ۱۱۵؛ ۱۲۴) (۸: ص ۶۵۰)

بیدار طرزی با افغانی:

پدر محمود طرزی وی را جهت فرا گرفتن علوم و اندیشه های آزادی خواهانه نزد سید جمال الدین افغان نخستین خبرنگار افغانستان به استانبول ترکیه فرستاد. این دو خبرنگار افغان هفت ماه با هم تبادل افکار نموده و افکار طرزی متأثر از افکار آزادی خواهانه و صلح جویانه افغانی گردید. علامه طرزی در مورد علامه سید جمال الدین افغان مینویسد: "علامه سید جمال الدین افغان یک معدن عرفان بود این هفت ماه مصاحبت به قدر هفتاد سال سیاحت را دربر دارد." یعنی سید جمال الدین افغان در سال های پایان عمر خود تمام داشته ها و اندوخته های خود را به طرزی انتقال داد و طرزی هم راه آزادی خواهانه افغانی را دنبال نمود. (۳: ص ۵۳)

محمود طرزی ۲۵ کتاب را تالیف و ترجمه نموده و اضافه تر از ۵۰۰ مقاله به نشر رسانیده است. مقاله های طرزی بیشتر روی محور رشد افکار ضد استعمار و احیا روحیه وطن دوستی می چرخید. "استقلال و افغانستان"؛ "جنگ و صلح"؛ "افغانستان و نعمت آزادی"؛ "حی الفلاح"؛ از جمله مقاله ها طرزی به شمار میرود. کتاب های نوشته شده توسط علامه طرزی عبارتند از:

۱- منتخب اشعار غلام محمد طرزی (۱۳۰۴) هجری شمسی

۲- مجموعه صنایع گزیده ی اشعار بزرگان ادب دری (۱۲۶۲) هجری شمسی

۳- مجموعه ی اخلاق

۴- دیوان اشعار غلام محمد طرزی

۵- سیاحت نامه شرحی از سفر اسلامبول ترکیه

۶- از هر چمن سمنی و از هر دهن سخنی

۷- تخلص حقوق بین الدول

۸- سیاحت سه قطعه روی زمین

۹- روضه حکم (۴: ص ۱۲۷) (۳: ص ۵۷)

تاثیر شخصیت محمود طرزی بر مطبوعات افغانستان

علامه محمود طرزی رهگشای مطبوعات در افغانستان که با افکار آزادی گرایانه خود زنده گی خود را وقف خدمت به ملت خود از دریچه مسلک مقدس خبرنگاری نمود از جمله پیشکسوت های مطبوعات و شخصیت های تاثیر گزار بالای مطبوعات افغانستان به حساب می آید.

پیشرفت در عرصه مطبوعات را که امروزه مشاهده مینمایم حاصل رنج؛ زحمت های است که علامه طرزی در وضعیت استبدادی آن زمان متحمل شد تا مطبوعات از پا افتاده را دوباره احیا نماید و افکار تاریک ملت را ذریعه رسانه چاپی روش نماید. در عصر حاضر محمود منحیث یک الگو برای همه خبرنگاران و دست اندر کاران وسایل ارتباط همگانی و یا همان سه غول ارتباطی (رادیو؛ تلویزیون؛ انترنت) است.

فدا کاری؛ از خود گذری؛ وطن دوستی؛ رعایت آزادی بیان و... همه میراثی است که از علامه طرزی برای خانواده رسانه های افغانستان به جا گذاشته شده است که از سوی اعضای این خانواده تطبیق و جنبه عملی داده میشود که خود نمونه و مثال عمده تاثیر گزار بودن این مرد دنیای خبرنگاری بر مطبوعات افغانستان است.

اگر فعالیت خبرنگاری در عصر حاضر و دوره امیر حبیب الله خان مقایسه گردد نتیجه به صراحت معلوم میگردد که علامه طرزی در تحت چگونه شرایطی و با برداشتن کدام موانع توانسته است مطبوعات کشور را دوباره احیا نماید. در مورد تاثیر گذاری علامه طرزی هر قدر که بنویسم هنوز هم کم است فقط به گونه کوتاه در یک جمله میتوان نوشت که: محمود طرزی یکی از تاثیرگذار ترین چهره ها در رشد و احیا مطبوعات در افغانستان به شمار میرود.

علت مسمی شدن علامه طرزی به لقب پدر ژورنالیزم افغانستان

محمود طرزی خبرنگار مطرح کشور را به اساس دلایل ذیل منحیث پدر ژورنالیزم افغانستان میشناسند:

الف - مطبوعات افغانستان را دوباره احیا نمود .

ب- آزادی بیان را نهادینه ساخت و قلم را بر ظلم و استبداد حاکم نمود .

ج- مفهوم اصلی مطبوعات و روزنامه نگاری را برای مردم افغانستان بیان کرد .

د- برای رهروان خود الگو قرار گرفت .

ز- تالیف ۲۵ کتاب و بیشتر از ۵۰۰ مقاله

ر- ایجاد مطبوعات مستدام در افغانستان

به پاس خدمات شایان این مرد وطن دوست و آزادی گرا حکومت افغانستان یکی از لیسه های معارف شهر کابل را در ساحه دارلامان به نام این شخصیت بزرگ مسمی ساخت. که این لیسه هم اکنون نیز فعال بوده و سالانه هزار ها شاگرد در لیسه عالی محمود طرزی در دارلامان کابل مشغول تعلیم هستند.

نویسنده: میلاد "سیار"

منابع:

- ۱- رهین , عبدالرسول. تاریخ مطبوعات افغانستان , کابل : چاپ مطبعه میوند , ۱۳۸۷ هجری شمسی
- ۲- غیرت , غلام سخی. خاطرات محمود طرزی , کابل : انتشارات میوند , ۱۳۸۹ هجری شمسی
- ۳- تنویر , محمد حلیم. تاریخ روزنامه نگاری افغانستان , پشاور : چاپ مرکز نشرات اسلامی صبور , ۱۳۷۸ هجری شمسی
- ۴- آهنگ , محمد کاظم. سیر ژورنالیسم در افغانستان , پشاور : انتشارات میوند , ۱۳۷۹ هجری شمسی
- ۵- ایوبی , سید عبدالله. ژورنالیسم چیست ؟ ژورنالیست کیست ؟ , کابل : انتشارات رسالت , ۱۳۹۱ هجری شمسی
- ۶- توریال , گران. علامه محمود طرزی
- ۷- خبرگزاری کوکچه. (۱۳۹۰) هجری شمسی علامه محمود طرزی
- ۸- غبار , میر غلام محمد. افغانستان در مسیر تاریخ , مرکز نشر انقلاب با همکاری جمهوری , بهار ۱۳۶۸ هجری شمسی